

ประโยค ๑-๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามีเท่าไร อะไรบ้าง จัดเป็นพวกได้เท่าไร พยัญชนะไหน
จัดเป็นโฆสะ และอโฆสะ ฯ
๒. อาทศ สนธิกริโยปกณ์ มีในสนธิไหนบ้าง อคฺยาคาริ ตัดต่ออย่างไร ฯ
๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา แบ่งเป็นเท่าไร อะไรบ้าง จตุ ศัพท์เป็นได้กี่ลึงค์ จงแจก
จตุ ศัพท์ เฉพาะในอิตถิลึงค์ ด้วยวิภัติ ทั้ง ๗ มาดู ฯ
๔. วิภัติอาขยาด จัดเป็นกี่หมวด หมวดนั้นๆ บอกกาลอะไร ท่านบัญญัติให้ แปลว่า
อย่างไร จงเขียนวิภัติหมวดปัญจมี และสัตตมี เฉพาะอัตตโนบทมาดู ฯ
๕. กิตก์แบ่งเป็นเท่าไร อะไรบ้าง รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็นรูปสาธนะและปัจจยอะไร
- ก. ทุกฺเขน กรียตีติ ทุกฺกริ
ข. สยฺนติ เอตฺถาติ สยฺนํ
ค. วินฺติ เตนาคิ วินโย
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้
- ก. จตฺสฺโส ทิสาจตุทฺทิสํ
ข. วุชฺฌมานํ ปฏฺฐิปาฐิ ยถาวุชฺฌํ
ค. สงฺขํ อิว ปณฺฑริํ สงฺขปณฺฑริํ
ฌ. วิโต ราโค ยสุมา โส วิตราคิ
ง. สงฺโข จ ปณโว จ สงฺขปณโว
๗. พหุลัตถิตีต สังขยาลัตถิตีต และปฺรณตฺถิตีต มีปัจจยเท่าไร อะไรบ้าง
ราชคหิโก ปณฺฑริจํ ลงปัจจยอะไร ในตฺถิตีตไหน จงตั้งวิเคราะห์มาให้มาดู ฯ

ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง

เฉลยประโยค ๑-๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑-๒
ปัญหาบาลีไวยากรณ์

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามี ๓๓ ตัว คือ ก ข ค ฆ ง จ ฉ ช ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ต ถ ท ธ น ป ผ ฝ ภ ม ย ร ล ว ส ห พ
จัดเป็น ๒ พวก คือ วรรค ๑ อวรรค ๑ ๆ พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕
คือ ก ข จ ญ ฎ ฐ ตถปฝ และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆสะ พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔
ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง ฌ ญ ฑ ฒ ท ธ น ฝ ภ ม และ ย ร ล ว ห พ
๒๑ ตัวนี้ เป็น โฆสะ
นิคคหิต นักปราชญ์ผู้รู้ศัพทศาสตร์ ประสงค์เป็นโฆสะ ส่วนนักปราชญ์ ฝ่ายศาสนา
ประสงค์เป็นโฆสาโฆสวิมุต พ้นจากโฆสะและอโฆสะ ๆ
๒. อาเทส มีในสนธิทั้ง ๓ คือ สระสนธิ พยัญชนะสนธิ และนิกคหิตสนธิ
อคุยาดาร์ ตัดเป็น อคุคิ-อकारี อิ แห่ง อคุคิ อยู่หน้า มีสระ อยู่เบื้องหลัง แปลง อิ
ตัวหน้าเป็น ย พยัญชนะซ้อนกัน ๓ ตัว ลบพยัญชนะที่มีรูปเสมอกันเสียตัวหนึ่ง
ต่อกันได้รูปเป็น อคุยาคาร์ ๆ.
๓. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่าสังขยา สังขยา นั้นแบ่งเป็น ๒ คือ
ปกติสังขยา อย่าง ๑ ปุริมสังขยา อย่าง ๑ ๆ จตุ ศัพท์ เป็นได้ ๓ ถึง ๓
จตุ ศัพท์ ในอิตถิลิงค์ แจกอย่างนี้
ป.	จตสุโต
ฑ.	จตสุโต
ต.	จตุหิ
จ.	จตสุสนุนิ
ปญ.	จตุหิ
ฉ.	จตสุสนุนิ
ส	จตุสุ

๔. วิภัติอาขยาด จัดเป็น ๘ หมวด

วตุตมานา บอกปัจจุบันกาล ปัจจุบันแท้ แปลว่า “อยู่” ปัจจุบันใกล้อดีต แปลว่า “ยอม” ปัจจุบันไกลอนาคต แปลว่า “จะ”

ปญฺจมี บอกความบังคับ ความหวัง และความอ่อนวอน เป็นต้น บอก ความ บังคับ แปลว่า “จง” บอกความหวัง แปลว่า “เถิด” บอกความอ่อนวอน แปลว่า “ขอจง”

สตฺตมี บอกความขอมตาม แปลว่า “ควร” บอกความกำหนด แปลว่า “พึง” บอก ความรำพึง แปลว่า “พึง”

ปโรฺกฺษา บอกอดีตกาลไม่มีกำหนด แปลว่า “แล้ว”

หิยตุตฺถิ บอกอดีตกาลตั้งแต่วันนี้ แปลว่า “แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “ได้...แล้ว”

อชฺชตุตฺถิ บอกอดีตกาลตั้งแต่วันนี้ แปลว่า “แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “ได้....แล้ว”

ภวิสฺสณฺติ บอกอนาคตกาลแห่งปัจจุบัน แปลว่า “จัก”

กาลาติปฺตฺติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต แปลว่า “จัก...แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “จักได้...แล้ว”

ปญฺจมี

สตฺตมี

ติ	อนฺติ	เอถ	เอริ
สุสุ	วโ	เอโถ	เอยฺยวโ
เอ	อามฺหเส	เอยฺยํ	เอยฺยามฺเห

๕. กิตก์ แบ่งเป็น ๒ คือ เป็นนามศัพท์ อย่าง ๑ เป็นกิริยาศัพท์ อย่าง ๑ ๆ

- ก. ทุกฺกัรํ เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย
- ข. สยณํ เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ยฺย ปัจจัย

- ค. วินโย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ อ ปัจจัย
๖. ชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ คือ :-
- ก. จตุทฺทิสํ สมหารทิกุสมาส
- ข. ยถาวุฑฒํ นิปาตปุพฺพก อพยยัภาวสมาส
- ค. สงฺขปณฺฑารํ วิเสสโนปมบท กัมมธารยสมาส
- ฃ. วีตฺราโค ปัญฺจมีตุลยาริกรณพหุพพิหิสมาส
- ง. สงฺขปณฺวํ สมหารทวันทวสมาส
๗. พหุลัตถิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ อาลु
- สังขยัตถิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ก
- ปุรณัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ดย ธ จ ม อี
- ราชคหิโก ลง ฉิก ปัจจัย ในตรตยาทีตถิต
- วิ. ราชคเห ชาโต ราชคหิโก
- ปณฺฑิจฺจํ ลง ญย ปัจจัย ในภาวตถิต
- วิ. ปณฺฑิตสุส ภาโว ปณฺฑิจฺจํ